REDACŢIUNEA, Administraţiunea şi Tipografia. BRAŞOV, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAŢIUNE în Braşov şi la următórele Birourĭ de anunciurĭ: In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner. Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Marolyi & Liebmann.
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXII.

„GAZETA“ iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe un an 12 fl., pe sése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. N-rii de *Duminecă 2 fl.* pe an.
Pentru România şi străinătate: Pe un an 40 francĭ, pe sése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr. N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov *Administraţiunea*, Piaţa mare Târgul Inului Nr. 30, etaşiu I.: Pe un an 10 fl., pe sése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 177. Braşov, Vineri 13 (25) August. 1899.

Érăşĭ Ciangăii.

In pressa maghiară s'a pornit o nouă campaniă în favorul Ciangăilor, carĭ au fost aduşĭ din Bucovina înainte cu vre-o cincĭ-spre-ḑece anĭ şi colonisaţĭ în părţile Panciovei din comitatul Torontal. E vorba, că aceştĭ coloniştĭ iau acum lumea 'n cap, căcĭ statul le licitéză tot ce au, deóre-ce nu sunt în stare sĕ plătéscă anuităţile după moşiile, pe carĭ au fost colonisaţĭ.

Nu scim pentru a câtea-óră auḑim asemenea tânguirĭ prin foile ungurescĭ. Ceea ce se spune acum despre coloniştii ciangăi dela Torontal, s'a mai spus în pressa ungurésca de atâtea-orĭ şi totuşĭ Ciangăii încă n'au perit din Ungaria.

Cum-că politica de maghiarisare prin colonisărĭ nu se bucură de nicĭ un succes, acésta e de mult cunoscut. Au păţit'o cu coloniştii dela Şermaşul de Câmpiă şi din alte părţĭ ale Ardealului tot asemenea, dér pentru aceea esperimentările nu încetéză.

Aşa fac foile ungurescĭ şi cu Sĕcuii. Din timp în timp încep sĕ ţîpe şi sĕ alarmeze lumea, că se prăpădesc, că emigréză în România şi acolo se „valahiséză“ etc. Tot asemenea tânguirĭ se aud şi despre nemeşii din Ardeal, ḑicêndu-se, că-i prăpădesc şi pe aceştia „Valahii“, cumpărându-le moşiile şi altele de acestea.

Adevĕrul e, că tocmai bine nu le va fi mergênd nicĭ Ciangăilor, nicĭ Sĕcuilor, nicĭ nemeşilor din Ardeal, căcĭ desmerdările prea multe i-a făcut şi pe unii şi pe alţii comoḑĭ, iubitorĭ de traiŭ bun şi pretenţioşĭ peste mĕsură, aşteptând, ca statul sĕ le dea tóte de-a gata.

Li-a şi dat statul şi le dă încontinuu, dér cu cât le dă mai mult, cu atâta li-se deştéptă mai tare apetitul. Pentru Ciangăii bucovinenĭ, — carĭ cu atâta alaiŭ fuseseră aduşĭ pe pămêntul Canaanului unguresc înainte cu 15 anĭ, fiind pretutindenĭ întîmpinaţĭ în mod demonstrativ din partea şoviştilor maghiarĭ, — statul a adus jertfe enorme, dându-le moşii şi provĕḑându i cu tóte cele de lipsă. De atuncĭ încóce în nenumĕrate rênduri s'a mijlocit pe séma lor alte favorurĭ şi ajutóre. Sĕcuilor putem ḑice, că cu mână largă statul li-a împărţit tot ce li-a cerut inima: căi ferate, şcóle de tot soiul şi tot ce numai au pretins. Pe nemeşii ardelenĭ încă i-a încălḑit statul binişor, votându-le cu grămada miliónele când sub un pretext, când sub altul.

Cu tóte acestea vedem, că tânguirile nu încetéză. Din timp în timp se pune la cale în pressa maghiară câte-o campaniă, care de obiceiŭ se termină cu stórcerea de nouĕ favorurĭ acum pentru coloniştĭ, acum pentru Sĕcui, acum pentru nemeşii ardelenĭ, acum pentru funcţionarii de diferite categorii şi aşa mai departe, încât bietul „stat“ nu mai scie cum sĕ scape de atâtea cerşitorii şi cum sĕ pótă stêmpĕra odată setea „patrioţilor.“

Pentru moment cel puţin, ḑeu că e bine plătit „patriotismul“ sub stăpânirea ungurésca. E uşor a alina din visteria statului „suferinţele“ a şése milióne de locuitorĭ, când la acéstă visteriă contribue şépte-spre-ḑece milióne.

Vorba e însĕ, că décă cine-va trăesce prea bine, de obiceiŭ 'i-se slăbesce stomacul. Prea multa îmbuibare aduce după sine degenerare, decadenţă morală şi efeminare. De aceste consecenţe naturale nu vor puté fi scutiţĭ nicĭ desmerdaţii fii de astăḑĭ ai „statului maghiar“.

Apucătura mult cutezată, la care recurge „Egyetértés“, susţinênd indirect, că alte naţionalităţĭ, între carĭ înşiră chiar şi pe Românĭ, sunt mai favorisate din partea statului, decât conaţionalii lor ciangăi veneticĭ, este o sfruntare a adevĕrului la care nu merită sĕ reflectăm. Este sciut dóră, că guvernul a refusat categoric de-a vinde şi Românilor pămênt din moşiile statului destinate pentru coloniştĭ, măcar că aceştia sunt cetăţenĭ ai statului şi nu veneticĭ.

Crisa dualismului. O revistă germană a publicat ḑilele acestea un articul fórte important eşit din condeiul profesorului dela universitatea din Praga Dr. *Pfersche*, care este şi unul din membrii cei mai distinşĭ ai partidei germane progr-e siste. Articolul lui Pfersche culminéză în constatarea, că neîntrunirea delegaţiunei austriace ar însemna *căderea dualismului* şi de-odată cu acésta şi sfîrşitul dreptului public dela 1867. El speră, că în locul acestei formaţiunĭ, va întra în vigóre altă formaţiune mult mai demnă. „Drumul ar fi liber — ḑice el — ca sĕ reconstruim raporturile Austriei faţă de Ungaria pe base mult mai demne şi mai durabile, şi s'ar da prilej de-a purifica raporturile nóstre politice, în calea cărora pactul de până acum cu Ungaria a ridicat cele mai marĭ piedecĭ“. Pfersche ḑice mai departe, că e posibil, ca Maghiarii sĕ privéscă cu dispreţ la încetarea condiţiunilor dualismului, „însĕ dreptul, care-l are Ungaria, îl are şi Austria“. Popórele Austriei n'ar lăsa sĕ le lunece din mânĭ prilejul, care le-ar libera de raporturile ne mai suportabile cu Ungaria, şi „între cele douĕ state s'ar restabili érăşĭ uniunea personală“.

Constatările acestea fórte importante dau ocasiă unei foi guvernamentale ungurescĭ de-a apela la Maghiarĭ sĕ grijéscă asupra drepturilor Ungariei, şi parlamentul ungar sĕ alégă la tótă întêmplarea delegaţiunea sa, înaintea căreia miniştri comunĭ au datorinţa a-se înfrăţişa şi a-şĭ da sémă de demersurile lor privitor la afacerile comune.

Tot mai mult iese la ivélă, că posiţia dualismului e sguduită cu tóte sforţările Maghiarilor de-al susţine ca în dinţĭ, căcĭ e în interesul lor sĕ-l susţină. Căderea dualismului ar însemna o sguduire puternică a basei, pe care şi-au edificat şi susţinut până acum Maghiarii egemonia lor. Sunt fórte esplicabile, dér, temerile şi îngrijirile de care sunt cuprinşĭ Ungurii faţă cu cele-ce se petrec aḑĭ în Austria.

Bülow şi Goluchowski. — Crisa prusiană. Visita contelui *Bülow* la contele *Goluchowski* s'a amânat din causă, că Büllow a fost chiămat urgent la Berlin. Reîntórcerea lui Büllow la Berlin se aduce în legătură cu faimele despre dimisia cancelarului Hohenlohe şi cu crisa din Prusia, ce a isbucnit în urma respingerii de către camera prusiană a proiectului canalului. Telegramele din urmă vestesc, că parlamentul prusian va fi disolvat. Pe ierĭ era sĕ se ţină în Berlin un consiliu de coróna, în care sĕ se discute asupra situaţiunei.

„Memorandul“ Slovacilor.

Cu multă turburare sufletéscă publică „P. Napló“ părţĭ dintr'un pretins Memorand, ce ḑice că s'ar fi redactat cu prilejul adunării reuniunei slovace „Jivena“ ţinută ḑilele acestea în T.-St.-Mărtin. După informaţiunea numitei foi, pretinsul memorand al Slovacilor va fi înaintat dietei ungare. Étă cum redă „Pesti Napló“ câte-va puncte din el:

1. Limba diplomatică a Ungariei e limba maghiară; ea este limba guvernului şi a judecătoriilor superióre; ea e folosită de către autorităţile comitatense şi de stat în contactul reciproc; ea representă în afară regatul St. Stefan, însĕ în afacerile interióre ale *cercurilor de limbă*, tóte limbile din ţéră sunt egal îndreptăţite. Ca semn esterior al acestei egale îndreptăţirĭ, fiăcare cetăţén póte sĕ foloséscă lângă stindardul statului, stindardul limbei sale proprii (Slovacii stindardul: alb-roşu-vênăt).

2. Limba oficiósă a singuraticelor cercurĭ: în comitate, în oraşe cu drept de municipiu, în comune, la tribunalele de forul prim şi secund, mai departe la instituţiile de stat, precum la postă, calea ferată, la scólele medii, civile şi poporale, la oficiile inferióre eclesiastice şi civile, — este acea limbă regnicolară, care şi-o mărturisesc de a lor 80% a poporaţiunei din cerc. Aceste sunt *cercurĭ cu limbă pură*. In singuraticele cercurĭ, oficiósă e limba, pe care şi-o mărturisesce de a sa cel puţin 20% a poporaţiunei: prin urmare, funcţionarii acestor cercurĭ sunt obligaţĭ a cunósce

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Castelnuovo în Dalmaţia.

Finea lui Iulie 1899.

— Fine. —

Ragusa are un trecut splendid. Ea era deja în al VII-lea secol d. Chr. Republică, care în al XV-lea secol ajunsese la culmea mărirei sale. Prin „porta pille“ se deschide spre cetate o stradă largă şi frumósă, numită „stradone“, care conduce până la portul „porto casone“ în faţa căruia stă insula Lacrema, acest mărgăritar al Adriei, care în tóte anotimpurile este verde; aicĭ locuia cu predilecţiune Maximilian nefericitul împĕrat al Mexicului. Celelalte strade şi ulicióre ale Ragusei sunt strîmte, ba unele fórte înguste, şi trebue urcate pe trepte de pétră. Pe înălţimile de către cetate se află forturĭ, între carĭ „fort imperial“ este cel mai însemnat. Ragusa, se spune, că este între cetăţile Dalmaţiei cea mai interesantă, atât în ce privesce posiţia ei atrăgătóre, cât mai vêrtos gruparea pitorésca a edificielor sale antice şi caracteristice, carĭ dau despre mare cetăţii un aspect de tot romantic şi încântător. Ragusa este bogată de edificii monumentale, cum e: palatul rectoral, biserica franciscană, domul, casa municipală, museul, teatrul nou, biserica ortodoxă, o fântână antică la „porta pille“, casa municipală, monumentul poetului croat „Gundulicĭ“ ş. a.

La 10 óre a. m. naia nóstră porni spre Castelnuovo. Mai întâiŭ naia ne conduse la marea largă, éră după un curs de douĕ óre ajunserăm la strîmtórea „Cap“, séu „punta d'ostro“, unde se află un turn luminător, o staţiune semaforică, şi o fortificaţiune, care închide întrarea în sinul de mare numit „Bocche di Cattaro“.

Bocche di Cattaro, în care întrarăm, se desfăce în douĕ sînurĭ, în unul ostic, şi unul vestic, care se numesce şi „canale di Castelnuovo“. Celalalt este „Canale di Cattaro“. La 1 óră d. a. am ajuns la Castelnuovo, aicĭ vaporul nu se póte apropia de mol, ci 'şĭ aruncă anghira departe de mal. Intr'o barcă mĕ aşteptau ai mei, carĭ mĕ conduseră la „Meligne“, un suburbiu dela Castelnuovo situat de-alungul malului mărei, şi aicĭ am petrecut peste trei sĕptĕmânĭ.

Castelnuovo este un orăşel mic, ale cărei strade înguste se urcă pe stâncĭ; posiţiunea-i e frumósă şi romantică. Aicĭ sunt douĕ fortăreţe, carĭ dominéză golful mărei: „fort spagnuolo“ şi „forte di terra“. Imprejur e vegetaţiune bogată, în dos munţĭ cu stâncĭ góle; are o climă tare blândă, şi fiind-că basinul mărei e păḑit de munţĭ şi e 6 kilometri departe de marea largă, Castelnuovo este fórte apt pentru un loc de cură climatică, şi mai cu sémă Meligne, care e trei pătrare de óră departe de Castelnuovo.

Intre Castelnuovo şi Meligne se întinde în mare un picior de munte, pe care se află o mănăstire sêrbéscă cu numele: „Savina“. Are o biserică pompósă de 120 anĭ, şi o capelă mai mică, care se datéză dela 1412 d. Ch. Savina este reşedinţa de vară a episcopului dela Cattaro, care din pădurea, ce înconjură mănăstirea, a făcut cu marĭ spese un adevĕrat paradis. Sub stâncile recoróse şi arborii umbroşĭ ai Savinei aflu şi eu scut în contra arşiţei sórelui. Aicĭ am făcut cunoscinţă cu episcopul, un bĕtrân venerabil de 81 anĭ, însĕ încă tare agil, aşa cât se urcă printre stâncĭ, ca o caprióră.

Numele venerabilului şi inteligentului prelat este: Dr. Gerasim Petranovits. Sânţia sa mĭ-a arătat mănăstirea, bisericile şi tesaurele lor vechĭ, despre carĭ spunea, că sunt donurĭ de ale comerciantilor bogaţĭ, din timpurile când au domnit pe aci Veneţienii, Spaniolii şi Francesii.

Eu aicĭ în fiă-care ḑi la 6 óre diminéţa mĕ scald în mare. Scăldătórea este fórte comodă, căcĭ undele mărei ajung până la uşa casei unde locuim. Ţĕrmii se scobóră lin, aşa că imediat din casă poţĭ sĕ înaintezĭ ca la 30 paşĭ în apă, fără de a-te scufunda. Aşa scaldă comódă nu am avut, de când eram copil de 5—6 anĭ. Inaintea casei nóstre părintescĭ, pe care în Martie 1849 au prefăcut'o „chinteşii“ cu cea mai

limbile oficióse din cercul lor, séu décă nu, cercul sĕ se împartă după cunóscerea limbei. Şefii oficiilor în astfel de localităţĭ trebue sĕ se alégă din sînul acelei naţionalităţĭ, care e în majoritate, însĕ ei necondiţionat trebue sĕ cunóscă şi celelalte limbĭ. Unde o naţionalitate este representată numai prin 5—20%, trebue sĕ fiă cel puţin un funcţionar, care cunósce pe deplin limba acesteia. Cu ajutorul tălmaciului numai acolo se póte lucra, unde limba cestionată nu e cunoscută decât mai puţin de 5% a poporaţiunei.

3. Limba de propunere în şcólele poporale, civile, de specialitate şi în şcólele medii, este limba oficiósă a cercurilor, la cele cu 80% esclusiv limba cercului, în cercurile mixte proporţional împărţită după obiectele de studiu.

Limba fiă-cărui cerc e obligătóre, ca obiect de propunere în general.

Limba maghiară e obligătóre în tóte scólele, afară de cele două clase dintâiŭ dela şcólele poporale, unde din punct de vedere pedagogic, învĕţămêntul este a-se face esclusiv în limba maternă.

Fiă-care limbă sĕ-şĭ aibă în ministeriul instrucţiunei publice secţia sa deosebită, care inspecţionéză şi conduce afacerile ei proprii.

4. Ca sĕ nu se întêmple transgresiunĭ în detrimentul singuraticelor naţionalităţĭ, *fiă-care naţionalitate îşĭ are ministrul sĕu propriu* pentru apĕrarea limbei, care inspecţionéză asupra esecutării punctuale a legilor şi ordinaţiunilor, apĕră interesele naţiunei sale şi o representă la guvern, în dietă etc.

Nu putem sci întru cât informaţiunile lui „Pesti Napló“ corespund adevĕrului, şi décă peste tot Slovacii se ocupă cu ideia alcătuirii unui astfel de Memorand. Ajunge chiar şi numai faima despre aşa ceva, pentru-ca şoviniştii dela numita fóiă sĕ isbucnéscă în apostrofărĭ rĕutăcióse la adresa Slovacilor, sĕ le pună în legătură activitatea lor politică cu acţiunea de federalisare a Cehilor din Austria şi sĕ-i bănuéscă chiar de panslavism.

Constatăm de-ocamdată, că pretinsul Memorand slovac a deşteptat la şoviniştĭ spaima de federalism în Ungaria. Chiar şi numai din punctul acesta de vedere mirită sĕ dăm atenţiune apariţiunilor de felul acesta.

Procesul Dreyfus.

(Audienţa de Marţĭ 22 August.)

Sala de pertractare plină de public. Apĕrătorul *Labori* îşĭ reocupă din nou locul. La ora 7½ apar în sală membrii tribunalului. Dreyfus încă e adus înăuntru; el se bucură nespus vĕdênd pe Labori.

Preşedintele deschide şedinţa felicitând pe Labori, că póte sĕ participe érăşĭ activ la pertractarea procesului. Labori mulţumesce dicênd cu filosoful: „tot-déuna greşala a avut mai mare rol în lucrurile omenescĭ, decât reavoinţa“.

Se procede la ascultarea martorilor:

Grenier, prefect în Belfort, laudă aptitudinile militare şi inteligenţa lui Eszterhazy. In 1897 Esterhazy era în mare strîmtóre; la intervenirea lui el a fost primit în ministeriul de rĕsboiŭ. Nu-şĭ aduce aminte, ca Eszterhazy sĕ-i fi spus, că Dreyfus e nevinovat, dér crede, că aşa a fost.

Majorul *Rollin* întrebat de Labori, décă Lajoux a fost acel agent, care a îmbiat statului major documente în afacerea Dreyfus, rĕspunde, că da!

După acésta Labori cetesce o scrisóre trimisă de Lajoux ministeriului de rĕsboiŭ, în care se provócă la serviciile, ce le-a făcut biroului de informaţiunĭ şi dice, că Henry l'a forţat sĕ se refugieze în Brasilia şi că ar fi fericit, décă s'ar puté reîntórce în Francia, deşi are pensiă bună anuală. In amintita scrisóre Lajoux mai spune, că are credinţa despre nevinovăţia lui Dreyfus cu atât mai vêrtos, deóre-ce *guvernul german a primit tóte lămuririle, ce le dorea, dela oficerii aplicaţĭ în ministeriul de rĕsboiŭ.*

Mai departe Labori întrébă pe martorul *Rollin*, că óre raportul din 31 Noemvre 1897 atribuit ataşatului militar austro-ungar Schneider, a fost scris în limba francesă?

Rollin: Nu, ci în limba germană.

Labori: Atuncĭ cine e responsabil pentru traducere?

Rollin: Nu pot lua rĕspunderea, fiindcă n'am avut nimic de-a face cu traducerile.

Comisarul de stat *Carriere* protestéză în contra la astfel de întrebărĭ.

Labori către generalul *Mercier*: Aşĭ dori sĕ sciu, cu ce drept păstrezĭ la d-ta copia raportului?

Mercier refusă a rĕspunde, dér mai târdiu declară, că ia asupră-şĭ rĕspunderea pentru traducere.

Majorul *Bertin* declară, că el a introdus pe Dreyfus în lucrările referitóre la căile ferate orientale.

La început Dreyfus manifesta mare interes faţă de aceste lucrărĭ, însĕ mai târdiu le-a negligiat. Serviciul, la care era împărţit, îĭ făcea posibil de-a cunósce cestiunile privitóre la transportarea de trupe pe liniile ferate orientale în cas de rĕsboiŭ. Cum-că cunoscea din fundament aceste cestiunĭ, a dovedit prin aceea, că a ţinut mai târdiu conferenţe unui oficer despre aceste lucrurĭ. Martorul spune, că Dreyfus avea concepte fórte curióse despre patriă şi că în 1894 a făcut *declaraţii nepatriotice* şi cunoscea deplin secretul deschiderii pupitrelor din biroul, în care se aflau desemnurile căilor ferate.

După o mică pausă fu ascultat martorul *Boulanger*, care declară, că Dreyfus a studiat mai ales zona concentrării armatei, şi tot-déuna s'a nisuit, ca *în cas de rĕsboiŭ lui sĕ i se dea acésta funcţiune.*

Dreyfus polemiséză cu Boulanger şi declară, că el nu s'a nisuit a cunósce, decât ceea-ce i-a fost permis.

Comendantul *Maistre* confirmă mărturisirea lui Boulanger şi se pronunţă despre Dreyfus în terminĭ fórte nefavorabilĭ.

Şedinţa se ridică la órele 11¾.

*

„Hamburger Korrespondenz“ scrie: Décă se cere repeţit, ca guvernul german sĕ publice documentele, carĭ dovedesc nevinovăţia lui Dreyfus, la acésta nu se póte rĕspunde, căcĭ *astfel de documente nu esistă* la noi, deóre-ce Germania n'a stat nicĭodată şi nicĭ într'o legătură cu Dreyfus.

Dela Asociaţiune.

Ca adaus la cele ce le-am publicat erĭ, însemnăm încă din raportul comitetului central către viitóre adunarea din Deva, următórele:

Din raţiociniul pentru anul 1898 vedem, că venitele fondului general au fost 19,779 (mai mult cu 4668, ca în anul precedent). In acéstă sumă se cuprind 7638 fl. ca taxe şi prenumeraţiunĭ (mai mult cu 2638 fl. ca în anul de mai înainte).

Spese: Remuneraţiune secretarului I 400 fl., secretarului II 300 fl., cassarului 200 fl., bibliotecarului 200 fl., archivarului 120, economului 120, cancelistului 200 fl., spese de cancelariă, luminat, încălţit 580 fl. Va sĕ dică susţinerea biuroului a costat 2020 fl. Apoi: tiparul fóiei „Transilvania“ 1954 fl. (mai mult cu 754 fl., ca în anul precedent), subvenţiune şcólei de fete 3322 fl. etc. Din fondul George Bariţiu s'a dat un premiu de 300 fl. şi pentru colaboratorĭ la „Transilvania“ *400 fl.*

In administrarea Asociaţiunei se află 14 fondurĭ. Dintre acestea fondul general: 133,874 fl. şi 105,000 lei, elocat parte în realităţĭ (o casă în Sibiiu în valóre de 41,917 fl., edificiul scólei 63.826 fl.), parte în depunerĭ şi efecte.

Proiectul de budget pentru 1900 prevede la venitele fondului general 14,496, între carĭ 6000 fl. ca taxe dela membri şi prenumeraţiunĭ. (Ar fi de dorit sĕ se spună, cam cât se socotesc taxele de membri şi cam cât prenumeraţiunile.)

Intre spese: remuneraţiune şi cortel secretarului I. 1500 fl., secretarului II 300, cassarului 280, bibliotecarului 200, cancelistului 360, servitorului simbriă 240, spese de cancelariă, luminat şi încălţit 700 fl. Va sĕ dică spesele cu susţinerea biuroului sunt proiectate pe anul 1900 cu 3580 fl. (mai mult cu 1460 fl. ca în 1896). — Capitalisare la fondul general 1200 fl. etc.

*

Din procesul verbal al şedinţei comitetului, ţinută în 13 Iulie, aflăm, că biuroul a fost autorisat a adresa direcţiunii căilor ferate de stat o cerere pentru *reducerea taxelor de transport pe séma membrilor Asociaţianii, carĭ vor participa la adunarea din Deva.*

O asemenea cerere a fost înaintată şi anul trecut, dér a fost refusată. Se vede, că şi în anul acesta s'a refusat, măcar că între reuniunile ungurescĭ de sigur că nu esistă nicĭ una, căreia sĕ nu 'i se facă asemenea favorurĭ la tótă ocasiunea!

*

Numĕrul membrilor Asociaţiunei este în continuă crescere. Pe când la finea lui Martie 1898 numĕrul total al membrilor era 1040, pe atuncĭ la finea lui Martie 1899 s'a urcat la 1298 (Crescerea e de 258). Din aceştia sunt: 83 fundatorĭ, 191 pe viéţă şi 1024 ordinarĭ.

Impărţiţĭ după despărţĕminte, locul prim îl ocupă Beiuşul cu 96 membri, Oraviţa cu 86, Braşovul cu 83, Năsĕudul cu 68, Sibiiul cu 66, Timişóra cu 60 membri etc.

SCIRILE DILEI.

— 12 (24) August.

La adunarea din Deva a Asociaţiunei vor fi representate şi despărţĕmintele din ţinutul Braşovului. Din partea despărţĕmêntului braşovean va merge şi preşedintele acestuia, d-l profesor gimn. Andreiŭ *Bârseanu*, ér despărţĕmêntul II (Bran-Zêrnescĭ) va fi representat prin Dr. N. *Manoiu*, adv. în loc; ambii vor pleca cu trenul de Sâmbătă diminéţa.

Dr. Lindner şi „opiniunea publică“ din Cluşiŭ. Acum de curênd s'a serbat în Cluşiŭ jubileul de 25 de anĭ al reuniunei maghiare de cântărĭ de acolo. La serbare au fost representaţĭ şi şusterii din Braşov prin câţi-va delegaţĭ, cărora li-s'a dat de astă-dată deosebită „atenţiune“, mai ales după incidentul dela banchetul pompierilor din loc. Deputatul Sándor Iosef salutând într'un discurs special pe „anteluptătorii“ ideii de stat maghiar din estremul colţ sud-ostic al „globului maghiar“, a ţinut sĕ „veştejéscă“ în acelaşi timp păşirea profesorului universitar Dr. Lindner mai ales din incidentul ultimelor festivităţĭ din Braşov şi Sibiiu în cei mai „patrioticĭ“ terminĭ. „Acel om“ — dise deputatul între răcnetele de „Abzug Lindner! Jos cu trădătorul de patriă“ ale înfĕrbântaţilor patrioţĭ, — care în public a pălmuit ideia de stat maghiar, nu mai are loc nicĭ pe catedra universităţii, nicĭ în acéstă ţéră“. Ér reptilele guvernamentale şi neguvernamentale din Cluşiŭ, carĭ aduc acéstă scire sub titlul de mai sus, nu află cuvinte, cum sĕ mai recomande ministrului acéstă „salutară“ mĕsură faţă de profesorul Lindner, căruia, dic ele, i-ar fi deja vremea sĕ se mai şi „odihnéscă“ după atâtea fapte „verdĭ“ ale sale.

Ciuma în Rusia. Guvernul imperial al Rusiei a constatat şi a comunicat în mod oficial guvernului român, că *ciuma a isbucnit la Astrahan* (la marea Caspică). S'au constatat în acea localitate *21 casurĭ de ciumă.* Faţă cu acéstă scire, direcţia ser-

---

mare parte a satului în cenuşă, curgea valea; acolo la rădĕcinile unei sălci era o bolbócă afundă. Mama mea, când ţesea la rĕsboiŭ, mĕ punea sĕ-i fac la sucală ţevĭ, altă-dată sĕ légăn pe o soră mai mică. Invêrteam la sucală şi mişcam la légăn de „musai“ bucuros, dér cât ce auḑeam sbieretul copiilor în bolbócă, oblu la ei o tuleam, de unde mama, spre marea mea supĕrare, nu odată m'a adus de ureche la sucală, orĭ la légăn.

Apa mărei aicĭ este fórte curată şi limpede, de 18—20 grade Romeur caldă, la fund are petriş mĕrunt, aşa cât scăldatul nu numai că e plăcut, dér e şi comod. Din feréstra odăii mele vĕd năile, ce întră pe la strîmtórea „ponta d'ostro“, ér nóptea din pat vĕd turnul luminător.

Năile sĕ disting după flamura, ce o pórtă, avênd fiă-care naţiune colorile sale. Năi, carĭ sosesc din ţinuturĭ cu pestilenţă, sunt internate în golful dela Meligne şi supuse unei carantine de mai multe sĕptĕmânĭ. Trei sĕptĕmânĭ a stat aicĭ o naiă din Egipt. Năile, carĭ stau sub carantină, capĕtă o flamură galbină şi personalul lor numai la institutul de carantină, numit „Sanita“, póte sĕ iese la ţĕrm, spre a-se provedé cu cele necesare, şi cu apă. Năi strĕine de rĕsbioŭ nu pot sĕ înainteze în „bocche di Cattaro“ mai departe, decât până la Meligne. S'a întêmplat, că în ḑilele trecute principele de coróná al Greciei, a venit pe o naie de rĕsboiŭ spre a merge la Cattaro, ér de acolo la Cetinje, pentru nunta principelui de coróná montenegrin. Naia de rĕsboiŭ grecéscă, care se vede, că din greşală a trecut linia, a fost înapoiată la Meligne, ér principele de coróná grecesc a fost transportat de aicĭ la Cattaro, pe yachtul comandantului nostru militar. Escadra nóstră de vară, a venit şi ea îndată în golful dela Cattaro la Teodo.

Am făcut menţiune, că la „Punta d'Ostro“ se află şi o staţiune semaforică. Am sĕ-ţĭ spun, că ce este acesta. Năile atât cele de rĕsboiŭ, cât şi cele mercantile îşĭ au signalele lor internaţionale, despre carĭ esistă şi un codice. Signalele ḑiua se dau cu flamure colorate, ér nóptea cu lampe roşii şi albe. Din mişcarea şi compositiunea acelora, se combină apoi sensul signalului. Staţiunea semaforică este un turn, din care la mare depărtare se vĕd năile, carĭ înaintéză pe Adria; sĕ registréză după singalele lor. De multe orĭ am cetit în ḑiare, că cutare naie strĕină a trecut pe lângă cutare insulă, orĭ a fost întêlnită în Oceanul mare, şi tot-déuna m'am mirat, că cum este cu putinţă de a cunósce între miile de corăbii, ce percurg mările, că cutare naie din care ţéră vine, şi ce nume are? Enigma este deslegată; recunóscerea se întêmplă după singnalele, ce şi-le dau năile una alteia, orĭ trecênd în apropierea unei staţiunĭ semaforice, după signalele, ce le schimbă cu acésta. Semafora este şi staţiune de telegraf. Telegrama destinată pentru vre-un călĕtor de pe mare, dela staţiunea semaforică tot prin semne se comunică cu naia respectivă, şi acésta din partea sa repeţesce telegrama tot prin semne, ca controlă, că a priceput'o bine.

O impresiune imposantă mi-a făcut intrarea escadrei nóstre de vară în „Boche di Cattaro“, puternicul colos de năi, de rĕsboiŭ pancerate cu deosebite tipurĭ, formele netede ale încrucişătorilor şi năilor de torpedurĭ, apoi escadra cu mers repede a fiotilei de torpedurĭ, dau o privire imposantă de care omul dela ţéră nu se póte sătura. Esadra de vară, ce s'a pus în acest an în mişcare, constă din trei năi de rĕsboiŭ moderne, şi anume a năilor cu turnurĭ: „Monarch“, „Viena“ şi „Budapesta“, apoi din trei năi pancerate de construcţiune veche, în fine naia de tordepurĭ „Zenta“, mai mulţĭ vênătorĭ de torpedurĭ, şi o flotilă de vre-o 14—16 barce de torpedurĭ.

Cea mai frumósă şi imposantă parte a litoralului Dalmaţiei este, cum spun, călĕtoria de aicĭ la Cattaro, despre care sĕ afirmă, că după frumseţe în lume păreche n'are. Sperez, că în curênd voiŭ face-o şi acésta.

Incheiând rĕmân al tĕu amic.

Sîvu de pe Ampoiŭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

viciului român sanitar superior a luat imediat cele mai energice măsuri pentru apărarea ţărei în contra acestui flagel. Trecătorile din Rusia în România au fost tóte închise, afară de Galaţi, Unghenĭ şi Fălciu, unde s'a stabilit câte un post de observaţiă medicală fórte riguros pentru toţĭ călătorii. Fiă-care din aceştia va trebui să presinte un pasport vizat de consulii românĭ, arătându-se locurile unde au fost în cele din urmă 20 de ḑile. Acei, carĭ vin din Astrahan, vor fi respinşĭ. Bagajele călătorilor vor fi desinfectate. Din guverniile Astrahan, Stavropol, Cubem, Don, Saratov, şi muntele Caucas nu se vor primi colete poştale şi mostre de mărfurĭ. In fine, pentru a împedeca orĭ-ce trecere ilicită din Rusia, se va stabili un puternic cordon de trupe pe tótă linia Prutului. In portul Constanţa nu se va primi nicĭ o provenienţă din regiunile citate şi nicĭ călători. Mărfurile şi călătorii vor fi trimişĭ la Sulina, unde vor face o carantină severă timp de 10 ḑile.

— Un avis din Oporto semnaléză pentru ḑiua de alaltăerĭ patru casurĭ de ciumă, dintre carĭ două mortale. Mulţimea a făcut manifestaţiunĭ violente contra doctorului Jorge, în faţa loboratorului principal.

România şi manevrele austro-ungare. La marile manevre ale armatei austriace, care vor avé loc în primele ḑile ale lunei Septemvre, a fost delegat să asiste d l maior Exarcu, ataşat militar al României la Viena.

Oprirea importului de vite în România. Cetim în „Timpul" din Bucurescĭ: Deóre-ce în Ungaria vitele din aprópe tóte comunele sunt infectate de diferite epizootii, guvernul român a oprit importul animalelor din Ungaria, pe temeiul art. 5 din legea sanitară veterinară. Pentru aceleaşĭ motive a fost oprit şi importul vitelor din districtele Siret, Câmpu-Lung şi Cernăuţĭ din Bucovina.

Nou medic de cerc. Din *Vaidă-Recea*, în comitatul Făgăraşului, primim scirea, că Lunĭ în 21 August n. c. s'a făcut acolo alegerea de medic pentru cercul Recea-Voila. A fost ales d-l *Dr. Leo Parasca*, medic tinér şi mult promiţétor.

„Hoch" şi „Slava". Foile din Austria raportéză următorul cas petrecut în Lemberg: In ḑiua nascerei monarchului, la prânḑul casinei oficerilor la toastul ocasional al colonelului, toţĭ oficerii au răspuns cu „Hoch", numai vecinul boem de origine al locotenentului Spreng a strigat „Slava!" Spreng a îmboldit pentru acésta pe vecinul său, care i-a răspuns cu o palmă straşnică. Cei doi oficerĭ s'au încăerat momentan şi au căḑut ambii jos. Ajungênd apoi lucrul la duel, între cele mai severe condiţiunĭ, Spreng, care e de 23 anĭ, a fost nimerit în inimă, şi peste un cés şi jumĕtate a murit.

Alegerĭ în Bulgaria. In ḑiua de Dumineca trecută August v. s'au făcut în Bulgaria alegerile generale pentru consiliile judeţene. Aceste alegerĭ au mare însemnătate, căcĭ Stambuloviştii au luptat peste tot şi pe faţă contra candidaţilor guvernului, aşa că guvernul a fost slab în alegerĭ. La Filipopoli, Tatar-Bazardgik, Slivna, Ruşciuc, Plevna, Kuestendil, Kotel, Stambuloviştii au reuşit să bată guvernul cu mare majoritate. La Filipopoli lupta a fost crâncenă, şi un Stambulovist a fost omorît de doi Radoslaviştĭ. Turburărĭ au fost în tóte părţile. Prinţul Ferdinand este aşteptat în Bulgaria la jumĕtatea lui Septemvre. Alegerile legislative parţiale se vor face în Bulgaria în ḑiua de 16 Septemvre. Stambuloviştii se pregătesc de lupta crâncenă în contra guvernului

Desbaterile procesului Knezevicĭ şi al complicilor săĭ, vor începe la 30 August. Numărul acusaţilor e de 38.

Prinţul Muntenegrului în Turcia. Vaporul „Ismir", avênd pe bord înalţĭ funcţionarĭ, a plecat din Constantinopol la Antivari să ia pe prinţul şi principesa de Muntenegru, carĭ însoţiţĭ de ministrul afacerilor străine, vór face visită Sultanului şi vor asista la aniversarea suirei sale pe tron.

Arderea unei gărĭ. Gara de mărfurĭ din Xerès (Spania) a fost incendiată. Pagubele sunt de două milióne de pesetas.

Impăratul Germaniei despre emanciparea femeilor. Ḑiarele germane publică următórea anecdotă. Două femei americane au visitat în Kiel pe împăratul Wilhelm. In cursul conversaţiei una dintre ele a amintit despre sórtea rea a femeilor în Germania. Impăratul o ascultà cu paciinţă, apoi ḑise: „In cestiunea acésta primesc părerea nevestei mele. Sciţĭ ce ḑice ea? Ḑice, că femeile să nu se ocupe cu nimic, decât cu cei patru *K*". — „Cu patru *K?*" strigà una dintre americane. — „Mi-am uitat, că nu sciţĭ nemţesce" răspunse împăratul. „Cei patru *K* sunt: *Kinder*, *Küche*, *Kirche*, şi *Kleider*". (Adecă: băieţĭ, bucătăriă, biserică şi îmbrăcăminte). Americanele s'au depărtat, ca opărite.

Dela băile din Borsec.

— 16 August 1899.

Din Bucurescĭ până la Borsec am călătorit timp de $21^1/_2$ óre, 11 cu trenul până la Piatra Neamţului şi $10^1/_2$ óre cu trăsura dela Piatra-Neamţului până la Borsec. Inghemnirea din trăsura cea strîmtă şi cam hodorogită a lui Şloim Leibu din Piatra-Neamţului, a fost cu prisos compensată de frumseţa pitorésca a posiţiunilor de munte şi a admirabilei şosele de pe valea Bistriţei până aprópe de frontieră şi de aicĭ pe valea Bistrişórei prin Prisăcanĭ, (vama română) Tulgheş (vama ungară) şi interminabilul sat românesc Corbu, până aprópe de Borsec. In Bicazul românesc, între Piatra-Neamţului şi frontieră, am visitat şcóla cu atelierul ei şi instalaţiunile serviciului silvic de pe domeniul Corónei. Atelierul de tâmplărie de aicĭ şi celelalte diferite ateliere înfiinţate pe lângă tóte şcólele regale (12 la numĕr) din România, ca început de industriă naţională, sunt adevărate instituţiunĭ de binefacere şi munificienţă regală pentru naţiune, al cărei *ales* cunósce în perfecţiune trebuinţele poporului *său*.

Borsecul, ca o staţiune climaterică la o înălţime de 900 m. de-asupra mărei, ocolit fiind pe o întindere de mai multe sute de mii de jugĕre de braḑĭ secularĭ, fără vânturĭ, apoi ca staţiune balneară cu bogatele sale isvóre de acid carbonic, cel mai energic stimulent pentru a regula şi vivifica funcţionarea întregului organism omenesc, este la tot casul fără păreche în întréga monarchiă austro-ungară. Profesorul de chimiă Dr. Hanko dela universitatea din Budapesta, în entusiasmul său naţional, după analisarea isvórelor din Borsec, esclamà ḑicênd, „O baiă cu astfel de apă minerală nu se mai găsesce pe întreg rotogolul pământului".

Nu sciu, décă are dreptate, căcĭ isvórele din Rohiteh (Stiria), Pirmont, Kreuznach şi Nauheim din Germania, mai cu sémă Nauheimul, au o reputaţiune în acelaşĭ sens stabilită din timpurĭ de către tóte celebrităţile medicale germane. Décă profesorul Hanko ar avé dreptatea în partea sa şi numai pe jumĕtate, totuşĭ ar fi suficient. De-altmintrelea vechĭ visitatorĭ, între carĭ ca curiositate trebue menţionat un lord engles, care vine la Borsec regulat de 25 de anĭ, toţĭ în unanimitate laudă şi confirmă salutarele efecte ale acestor isvóre.

Staţiunea cu tóte stabilimentele sale de cură şi baiă, cu întinsele sale alee prin vechiul brădet, coróna şi podóba incomparabilă a Borsecului, sunt curate şi fórte bine întreţinute. Décă Borsecul ar fi mai accesibil pentru visitatorĭ — deórece calea ferată din tóte părţile, dela Piatra-Neamţului spre România, dela Reghin spre centrul Transilvaniei şi dela Madefalva spre Braşov e depărtată dela 70 până la 90 chilometri — numărul amatorilor de a beneficia de acest *isvor de tămăduire* în tot casul ar fi cel puţin întreit mai mare. Până astăḑĭ (16 Aug. n.) numărul curent, potrivit cu registrul ţinut de administraţia băilor, este de 456. Décă vom socoti asupra fiă-cărei posiţiunĭ cel puţin 3 persóne, numărul total ar fi de 1368; dintre aceştia sunt cel puţin 300 de Românĭ şi în comparaţiă cu totalul visitarilor după neam (Ungurĭ, Germanĭ şi Saşĭ, jidanĭ ungurescĭ (majoritatea) şi jidanĭ mulţĭ din România), numărul Românilor e mai mare cu mult, ca în anii anteriorĭ.

Administraţia băilor, décă i-ar permite şovinismul, în care se scaldă şi se îmbată astăḑĭ întréga suflare ungurésca, ar trebui să ţină sémă de numărul cel mare al visitatorilor românĭ şi să aboneze pentru sesonul băilor de cel mult 2 lunĭ şi vre un ḑiar séu două din România, care n'ar costa, decât neînsemnata sumă de 30—40 de lei. Nu se vede la club nicĭ un ḑiar românesc din ţéră, ér de aicĭ numai unul, dér şi acesta fórte neregulat se vede pe masa ḑiarelor din club.

Visitatorĭ românĭ se află aicĭ din România vre-o 40, ér din Transilvania vre-o 6, între carĭ şi din Braşov d-l advocat S. Dămian cu familia etc.

Intre óspeţii băilor am văḑut şi pe distinsul tinér deputat şi adevărat boer român, descendent din familia Buzescilor din timpurile lui Mihaiŭ Vitézul, d-l Ionel *Grădişteanu*, care însă a stat numai vre-o 2—3 ḑile. Când ai ocasiune de a vedé între ardelenĭ astfel de bărbaţĭ din regatul României, ţi-se umple inima de însufleţire şi mângăiere, pentru-că sciut este, că Românĭ de talia lui Ionel Grădişteanu (rari nantes in gurgite vasto) sunt mânaţĭ spre Ardeal, ţéră de jale, de iubire adevărat frăţésca şi de dorul de a pune urechea pe cóstele Carpaţilor să asculte suspinul de durere al fraţilor de acelaşĭ neam şi sânge.

Ce contrast isbitor şi ce disgust te lovesce, când veḑĭ de altă parte pe alţĭ visitatorĭ din România, boerĭ parveniţĭ, séu mai potrivit ḑis ciocoi modernĭ, că aicĭ între duşmanii neamului românesc se sfiesc a vorbi limba română şi îndrugă mereu la limba francesă în birturĭ, la băi, la isvórele de apă, pe promenăḑĭ şi peste tot locul.

Li-ar şedé însă fórte bine, şi s'ar şi cuveni, ca să se afirme orĭ unde, dér mai cu deosebire în Ardeal, ca *Românĭ*. Să înveţe măcar atâta dela Ungurĭ, de carĭ se lovesc mereu în Borsec. Sunt aicĭ câte va familii de conţĭ şi baronĭ ungurĭ; vor fi sciind şi dintre ei cel puţin vre-una dintre limbile europene. Să-i tai însă şi să-i legĭ (vorba poetului Coşbuc) nu-i vei auḑi vorbind altă limbă, decât cea ungurésca.

Am remarcat, ca curiositate, că Jidanii din România, de carĭ sunt mulţĭ în Borsec, nu vorbesc în public nicĭ limba românéscă, nicĭ a lor cea ovreéscă, se căsnesc însă şi vorbesc limba germană aşa de pocit, încât te dor urechile când o auḑĭ. Ai d-vóstre jidanĭ, de când sunt ridicaţĭ la înalta dignitate de *popor ales* al Sf. Stefan, parléză ungurésce mai straşnic decât descendenţii din seminţia lui Arpad, apoi sprijiniţĭ, se vede, pe pargamentul de „Maghiarĭ noi", sunt aroganţĭ, li-au crescut córnele mai lungĭ decât perciunii, şi sunt de o impertinenţă revoltătóre. Celor din România, când încercă a-şĭ scóte cornițele prea lungĭ, li se mai retéză, li-se mai tae sub unghişóre; ai d-vóstre ca *popor ales*, sunt privilegiaţĭ, sunt copii răsfăţaţĭ ai „ideii de stat maghiar", un fel de: *nolli me tangere*. De ei să aibă dér parte în vecii vecilor „ideia de stat maghiar unitar".

Ca încheiere mai amintesc, că în raportul dela băile din Basna publicat în nr. 162 al „Gazetei Trans"., autorul punênd faţă în faţă băile dela Govora din România cu cele dela Basna, comparaţia nu e nimerită de loc; asupra superiorităţii isvórelor terapeutice dela Govora faţă de cele din Basna, observaţia e perfect justă, asupra posiţiunei însă nu. La Govora au eşit din regiunea muscelor, o împrejurare din punct de vedere higienic fórte importantă, la Basna aceste insecte supărătóre bâjbăe prin restaurantul din estremitatea cea mai ridicată a promenăḑii. Basna are vre-o 100—200 de braḑĭ de-asupra promenăḑii, lungă abia de 800 m., dintre carĭ însă numai vr'o 400 m. sunt praticabilĭ în timp de plóie; pădurea de stejarĭ de asupra căilor spre Mediaş şi comuna Proştea e mai nouă şi de întindere neînsemnată. Farmacià nu esistă, şi un unic restaurant. Govora e ocolită de pădure seculară de fag, stejar şi frasin, pe o întindere de sute de hectare, numai pădurea de pe teritoriul propriu al Govorei se întinde pe o suprafaţă de 10 chilom. în lung şi lat. O regiune de pădure, ca a Garovei, rar se mai găsesce.

Apoi în raportul dela Basna, care-mĭ pare a fi scris de un amic al meu din Bucurescĭ, s'a omis a se spune, că arendatorul băilor, Sasul Breckner din Mediaş, a instalat ca administrator pe fiu-său, ca medic pe un ginere al său, Dr. L'am, Slovac din nordul Ungariei, care nu scie limba românéscă; de director pe un alt ginere al său, Sas maghiarisat, care nu vré să vorbéscă românesce; în consecinţă, fără consimţământul acestui consorţiu de némurĭ nu te poţĭ nicĭ mişca în Basna. A mai omis să spună, că prăjindu-te la sóre în băile de nomol (glod) cu aspectul de African, te găsescĭ în bună societate, căcĭ de o parte să prăjesc ómenii în formă de Africanĭ, ér de altă parte să prăjesc bróscele în deplină libertate, — şi când spun acésta nu esagerez de loc, spun adevărul pe de-a 'ntregul, căcĭ aşa era în anul 1897, când am fost şi eu în Basna.

Tănăsuică.

ULTIME SCIRI.

Rennes 23 August. Pertractarea din audienţa de aḑĭ a fost fórte agitată. Partea cea mai mare a martorilor ascultaţĭ aḑĭ sunt din aceia, carĭ la 1894 au condamnat pe Dreyfus. Generalul Gonse a apărat strălucit onórea statului major. Martorii Roy, Du Chatelet, Valdant şi Dubreuil au înfăţişat pe Dreyfus în colorile cele mai nefavorabile. Incercările lui Labori de-a micşora efectul mărturisirilor lor, n'au succes, şi l'au adus în conflict cu representantul guvernului.

DIVERSE.

O nouă metodă de esecutare. Esecutarea americană prin electricitate se vede, că Japonezilor le pare deja prea primitivă şi învechită. Guvernul japonez, precum anunţă o fóiă americană, a inventat un mod de a esecuta pe ómenĭ. Scopul e, ca esecutarea să se întêmple cât mai repede şi fără durere, şi nicĭ trăsurile feţei să nu se diformeze, cum e la esecutarea cu electricitate. Esecutarea după noul metod japones se face într'o celă liberă de aer. Camera are să fiă hermetic închisă şi pusă în legătură cu închisórea, avênd câte 10 picióre în lungime şi lăţime, ér în înălţime opt. Fie-care din cei 4 pereţĭ are câte o feréstră hermetic închisă, prin care temniţerul şi călăul urmăresc procesul esecutărei. Cela e împreunată cu o pumpă de aer, prin care se golesce total de aer într'o minută şi 40 secunde, aşa că condamnatul n'are nicĭ timp să mai resoneze şi mórtea se petrece fără nicĭ o gróză. Esperiment s'a făcut de-ocamdată cu un câne bernhardin, care a fost omorît într'o minută şi jumĕtate. Infăţişarea cânelui a fost atât de liniştită şi neschimbată, încât la început nu-i venia nimĕnui să crédă, că e mort. Procedura la esecutarea condamnaţilor va fi următórea: Condamnatul e condus în celulă în pielea gólă, pentru ca nu cumva aerul din haine să îngreuneze esecutarea, e aşeḑat apoi pe spate cu mânile legate la cap, pentru-ca să i-se dea pieptului o capacitate cât mai mare de espansiune. Incepêndu-se evacuarea spaţiului, ese şi aerul respirat prin contracţiunea peptului şi ne mai rămânênd aer, care să înlocuéscă pe cel respirat, mórtea urméză momentan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anunţ şcolar.

Anul şcolar 1899—1900 la şcólele medii gr. or. române din Braşov (gimnasiu de 8 clase şi şcóla reală de 4 clase) se va începe cu 1 Septemvre 1899 stilul vechiŭ, adecă în 13 Septemvre st. nou. Părinţii, carĭ doresc a-şĭ da copiiĭ la aceste şcóle, sunt poftiţĭ a se presenta cu fiiĭ lor în cancelaria direcţiunii şcol. în ḑilele de 1, 2 şi 3 Sept. vechiŭ, adecă în 13, 14 şi 15 Sept. st. nou pentru inmatriculare. — Scolarii, carĭ se inmatriculéză pentru prima-dată la şcólele *nóstre* medii, vor aduce testimoniu şcolar, extras de botez şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă au sĕ-l presinte toţĭ şcolarii, carĭ vin a-se imatricula, aşa-dér şi şcolarii, carĭ au absolvat clasa precedentă la şcólele nóstre. In 30 şi 31 August v. dela 8—12 óre a. m. şi dela 2 până la 5 óre p. m. se vor ţiné examenele supletorii de emendare. Cei ce s'ar presenta mai târḑiu, au sĕ petiţioneze la direcţiune, dovedind cu act valabil causa întârḑierii.

Toţĭ şcolarii, carĭ întră în I. gimn. séu în I. reală pot fi supuşi unui examen de primire conform normativelor existente. Examenul de primire, se va ţiné în 31 August v. şi 1 Sept. v.

Şcolarii, carĭ vin dela un institut, unde în gimnasiul superior nu s'a propus limba grecéscă, au sĕ fie supusĭ unui examen de primire din limba grécă.

Didactrul în gimnasiul inferior şi şcóla reală este de fl. 12 pe an, ér în gimnasiul superior (cl. V.—VIII.) de fl. 20 pe an. — Cei inmatriculaţĭ pentru prima-dată plătesc odată pentru tot-déuna o taxă de primire de 4 fl. — Şcolarii neromânĭ plătesc didactrul şi taxa de primire duplu. Taxa de testimoniu şi de anuar e fl. 1·50, ér taxa de bibliotecă 30, resp. 50 cruceri.

Braşov, în 10 (22) August 1899.

Direcţiunea şcólelor medii gr. or. române din Braşov.

Virgil Oniţiu,
director.

Dela Tipografia „A. Mureşianu„ din Braşov, se pot procura următórele cărţi

Pentru comercianţĭ funcţionarĭ şi toţĭ ómenii de afacerĭ, precum şi studenţĭ putem recomanda următórele cărţĭ:

Manul de dreptul cambial, lucrat de Ioan Socaciu, profesor la şcóla română gr. or. din Braşov. Cartea e tipărită pe spesele „Albinei" şi e menită a face marĭ servicii tuturor, carĭ au afacerĭ cu cambii polițe). Preţul 2 fl. (cu posta 2 fl. 10 cr).

Un capitol din ***Contabilitatea duplă*** de *I. C. Panţu*, prof. la şcóla comercială superióră din loc. Tractéză principiile contabilităţii duple ilustrate cu diferite esemple, pe carĭ studiindu-le cu atenţiune, póte orĭ şi cine sĕ învețe contabilitatea, adecă ţinerea socotelelor în economia proprie şi în afacerile comerciale. Preţul 50 cr. + 5 cr. porto.

„Curs complet de corespondenţa comercială", de *I. C. Panţu*. Conţine modele de circulare, scrisorĭ de informaţiunĭ, recomandaţiunĭ şi acreditive; scrisorĭ în comerciul cu mărfurĭ, comisiune şi spediţiune; cestiunĭ cambiale, afacerĭ cu efecte, monede şi cupóne etc. Preţul 1 fl. 60 cr.

Procent, Promil, Interese şi Teoria conturilor curente de *I. C. Panţu*. Arată calcularea intereselor pe anĭ, pe lunĭ şi pe ḑile într'un mod practic; sunt mai multe esemple esplicate amĕnunţit, aşa ca sĕ fie înţelese de orĭ şi cine; de-asemenea modul de calculare al intereselor la băncĭ şi teoria conturilor curente. Preţul 40 cr. plus 3 cr. porto.

*

Scrierĭ literare pentru popor.

Poveştile Peleşului, eminentele novele ale *Carmen Sylvei* (regina României), cunoscute în tótă lumea literară. Costă 50 cr. (cu posta 55.)

Legende séu Basmele Românilor adunate din gura poporului de neuitatul *P. Ispirescu*. Acésta e una din cele mai preţióse colecţiunĭ de poveştĭ, ce le avem în literatura nóstră şi n'ar trebui sĕ lipséscă din nicĭ o bibliotecă română, cu atât mai puţin din bibliotecile poporale, fiind în felul sĕu o scriere de model. E o carte mare, de 400 pag. Preţul 1 fl. 70 cr. (cu posta 1 fl. 80.)

Ḑilele lui Mesia (Ben Hur) de renumitul scriitor *Lewis Vallace*. Tomul I conţine 532 pag. şi costă numai 75 cr., ér tom II are 508 pag. şi costă 70 cr. Intregul op fl. 1.45 (cu posta fl. 1·60.) In asĕmĕnare cu mărimea, preţul e fórte moderat. Cetitorii vor găsi în el o lectură distractivă şi moralisătóre, pentru bibliotecile poporale şi pentru familii el constitue o lectură escelentă şi fórte potrivită de-a înlocui romanele secĭ şi de sensaţiă

Săpătorul de bani, comedią în trei acte localisată de *Antoniu Popp*. Se recomandă mai ales pentru cei ce vréu sĕ jóce teatru, fiind o piesă fórte uşóră, cu sugemoral luat din mijlocul poporului. Preţul 12 cr. (prin postă 14 cr.)

Nopţĭ de iérnă novele pentru popor de *George Simu*. Conţine vre-o 7 novele cu tendinţe morale. Mărimea 250 pag. Preţul 60 cr. (cu posta 65 cr.)

Viéţa după mórte, séu nemurirea sufletului, dedusă din misteriul flinţei omenescĭ şi deşertăciunea celor trecĕtóre, de *I. P. Ediţiunea a doua*, apărută în Gherla în 1897, corectată şi amplificată, scrisă cu ortografia cu semne. E o carte fórte mângăitóre pentru inimele creştine şi scrisă la înţelesul fie-căruia. Preţul 50 cr. (Cu posta 55 cr).

Ţiganii, schiţă istorică lucrată pentru petrecere după mai multĭ autorĭ, de cunoscutul nostru scriitor *Ioan Pop Reteganul*. Preţul 55 cr. (cu posta 58 cr).

Merinde dela şcólă, séu învĕţăturĭ pentru popor, de *Dr. Georgiu Popa*. Este o carte mare şi fórte ieftină în asĕmĕnare cu mărimea ei, dér şi mai ieftină în asĕmĕnare cu învĕţăturile marĭ şi multe, ce se cuprind în ea. Preţul 60 cr. (trimis prin postă 70 cr.)

Poveştile Bănatului e o carte mare cu poveştĭ din Bănat, împărţită în 3 tomurĭ, de G. Cătană. Preţul 65 cr. (cu posta 70 cr.

Musa Someşană este o carte de poesii poporale din jurul Năsĕudului, culese de Iuliu Bugnariu. Preţul 25 cr. (cu posta 28 cr.)

Buchetul, culegere de cântărĭ bĕtrânescĭ şi naţionale de I. Pop Reteganul. Preţul 25 cr. (cu posta 28 cr.)

Dracul novelă de V. R. *Buticescu*. E scrisă fórte poporal cu tendinţa de-a combate credinţa deşértă. Preţul 10 cr. (prin poştă 12 cr.)

Chiituri de carĭ strigă feciorii în joc, de I. Pop Reteganul. Preţul 40 cr. (cu posta 45 cr.)

125 chiituri de carĭ strigă feciorii în joc, de I. Pop Reteganul. Preţul 12 cr., cu posta 15 cr.

Lira Bihorului este o cărticică cu balade poporale, adecă o carte cu povestirĭ istorice scrisă în versurĭ, de *Antoniu Pop*. Preţul 20 cr. (cu posta 23 cr.)

Părintele Nicolae, schiţă din viéţa preoţilor, de *George Simu*. Preţul 30 cr. (cu posta 33 cr.)

Opşagurĭ, cât cioplite, cât pilite şi la lume împărţite, de *I. Pop Reteganul*. Sunt vre-o 60 de poesii glumeţe. Preţul 40 cr. (cu posta 45 cr.)

Rîsete şi zîmbete, de *T. V. Gheaja*. După cum şi titula arată, este o carte de cuprins glumeţ; în ea se află nu mai puţin ca 254 de anecdote, păcălitur şi povestirĭ glumeţe care te fac sĕ-ţĭ mai uiţĭ de nĕcasurile lumei şi sĕ isbucnescĭ în rîs. Preţul 30 cr.(cu posta 35 cr.)

Cartea Săteanului, de *Emanuel Păräeanu*. Conţine mai multe novele poporale, scrise în stil fórte uşor, şi printre ele mai multe poesii, mai ales satirice. Preţul 45 cr. (cu posta 50 cr.)

Cugete şi consideraţiunĭ din esperienţa vieţii lui Argirobarb. Tipărită în 1898. Cartea se estinde pe 30 pagine şi conţine 170 de sfaturĭ înţelepte, scóse din păţania vieţii. Preţul 10 cr. (cu posta 12 cr.)

Dietetica poporală, scrisă cu deosebită consideraţiune la modul de veţuire a ţeranului român, de *Simeon Stoica*, medic pensionat. Carte tipărită cu ajutorul Asociaţiunei şi atât de favorabil apreţiată din partea ḑiarelor nóstre. Conţine vre o 25 figurĭ în text. Preţul 85 cr. trimis francat.

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureşianu.***
Redactor responsabil: ***Gregoriu Maior***

Cursul la bursa din Viena.

Din 23 August 1899.

Renta ung. de aur 4%	117.75
Renta de coróne ung. 4%.	96.35
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%.	120.40
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%.	100.60
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	119.75
Bonurĭ rurale ungare 4%	94.20
Bonurĭ rurale croate-slavone	96.25
Impr. ung. cu premii	161.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	139.50
Renta de argint austr.	100.15
Renta de hârtie austr.	100.05
Renta de aur austr.	117.85
Losurĭ din 1860.	137.50
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	906.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	391.50
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	385.75
Napoleondorĭ	9.55½
Mărcĭ imperiale germane	58.90
London vista	120.60
Paris vista	47.75
Rente de coróne austr. 4%	100.—
Note italiene	44.20

Cursul pieţei Braşov.

Din 24 August 1899.

Bancnota rom.	Cump.	9.36	Vênd.	9·39
Argint román.	Cump.	9.33	Vênd.	9.35
Napoleond'orĭ.	Cump.	9.52	Vênd.	9.55
Galbenĭ	Cump.	5.60	Vênd.	5.65
Ruble Rusescĭ	Cump.	126.75	Vênd.	127.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	——
Lire turcescĭ	Cump.	10.70	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina	101.—	Vênd	5%	101.50

TIPOGRAFIA

A. Mureşianu

Braşov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provĕḑut cu cele mai bune mijlóce tehnice şi fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în posiţiune de a puté esecuta **orĭ-ce comande** cu promptitudine şi acurateţă, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE
ÎN AUR, ARGINT ŞI COLORĬ.

CĂRŢĬ DE SCIINŢĂ,
LITERATURĂ ŞI DIDACTICE

STATUTE.

FOI PERIODICE.

BILETE DE VISITĂ
DIFERITE FORMATE.

PROGRAME ELEGANTE.

BILETE DE LOGODNĂ ŞI DE NUNTĂ
DUPĂ DORINŢĂ ŞI ÎN COLORĬ.

ANUNŢURĬ.

REGISTRE şi IMPRIMATE
pentru tóte speciile de serviciurĭ.

BILANŢURĬ.

Compturĭ, Adrese, Circulare, Scrisorĭ.
Couverte, în tótă mărimea.

TARIFE COMERCIALE,
INDUSTRIALE, de HOTELURĬ şi RESTAURANTE.

PREŢURĬ-CURENTE ŞI DIVERSE

BILETE DE INMORMÊNTARĬ.

Comandele eventuale se primesc **în biuroul tipografiei, Braşov Têrgul Inului Nr. 30, etagiul I,** cătră stradă. — **Preţurile moderate.** — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.

Sosirea şi plecarea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Maiŭ st. n. 1899.

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Trenul de persóne la 8 óre dim.
II. Tr. accel. peste Cluşiu la 2 ó. 9 m. p. m.
III. Trenul mixt la 10 óre 25 min. séra
IV. Trenul accel. la 5 óre 7 min. dimin.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Trenul mixt, care circulă numai Vinerea dela Predeal, la 5 óre 20 min. dim.
II. Trenul accel. la 2 óre 18 min. p. m.
III. Trenul mixt, la 5 óre 20 min. p. m.
IV. Trenul de pers., la 9 óre 27 min. séra
V. Trenul accel. la 10 óre 14 min. séra.

Dela Kezdi-Oşorheiu la Braşov:

I. Trenul de persóne la 8 óre 25 m. d., (are legătură în St.-Georgĭ cu Ciuc-Szerda şi Ciuc-Gyimes).
II. Trenul de persóne la 1 óră 51 m. p. m.
III. Trenul mixt, la 6 óre 48 m. séra, (are legătură cu Ciuc-Szereda).

Dela Zêrnescĭ la Braşov (G. Bartolomeiu).

I. Trenul mixt la 6 óre 22 min. dim.
II. Trenul mixt la 1 óră 12 min. p. m.
III. Trenul mixt la 8 óre 18 min. séra.

Dela Ciuc-Gyimes la Braşov:

I. Trenul de pers. la 8 óre 25 min. dim
II. Treuul de pers. la 2 óră 51 min. p. m.
III. Trenul mixt la 6 óre 48 min. séra.

Plecarea trenurilor din Braşov.

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la 5 óre 8 min. diminéţa
II. Tr. accel. (peste Cluşiu) la 2 ó. 45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la 7 óre 48 min. séra.
IV. Trenul accel. la 10 óre 26 min. séra.

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la 3 óre 55 min. d.
II. Trenul mixt la 11 óre a. m.
III. Trenul accelerat (ce vine pe la Oradia, Cluşiu) la 2 óre 19 min. p. m.

Dela Braşov la Kezdi-Oşorheiu:

I. Trenul de persóne la 5 óre 19 min. dim. (are legătură cu Tuşnad) Ciuc-Szereda. 3 ó. 15 m.
II. Trenul mixt la 8 óre 50 min. a. m.
III. Trenul de pers. la 3 óre 15 m. p. m. are legătură cu linia Tuşnad-Ciuc-Szereda.

Dela Braşov la Zêrnescĭ (G. Bartolomeiu).

I. Trenul mixt la 9 óre şi 2 min. a. m.
II. Trenul mixt la 3 óre 18 min. p. m.
III. Trenul mixt la 9 óre 30 m. séra.

Dela Braşov la Ciuc-Gyimes:

I. Trenul de pers. la 5 óre 19 min. dim.
II. Trenul mixt la 8 óre 50 min. a. m.
III. Trenul de pers. la 3 óre 50 min. p. m

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.

BCU Cluj / Central University Library Cluj